

**החלטת ועדת האתיקה
בענין קובלנות הדדיות של השר זאב אלקין וסגן יו"ר הכנסת אחמד טיבי
מיום כ"א חשון התשע"ו - 3 בנובמבר 2015**

1. רקע

השר זאב אלקין וסגן יו"ר הכנסת אחמד טיבי, הגישו לוועדת האתיקה קובלנות הדדיות בקשר לאירוע שהתרחש במליאת הכנסת ביום 21.10.2015, בעת דיון בהצעות לסדר היום בנושא "החלטת הקבינט להטיל סגר, עוצר וכתרים על השכונות הערביות במזרח ירושלים."

אחד ממציעי ההצעות לסדר היום היה חה"כ טיבי, שכמקובל נאם בתורו ולשם כך הוחלף בתפקידו כיו"ר הישיבה. לאחר שסיים את דבריו חזר לשמש כיו"ר הישיבה. בסוף הדיון וכמקובל החל השר אלקין להשיב להצעות בשם הממשלה מעל דוכן הנואמים.

בסמוך לאחר תחילת דבריו פנה השר אלקין לסגן היו"ר טיבי, וכך מתוארים בפרוטוקול חילופי הדברים שהתפתחו בין השניים (בקיצורים הנדרשים ובתוספת הדגשות):

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

ניסיתי למצוא איזה חוט מקשר בין כל הדוברים שדיברו בכותרת הזאת שהושמה כאן ככותרת להצעה לסדר-היום...
כשמעתי אותך, אדוני יושב-ראש הישיבה, לא הבנתי מה הקשר בין דבריך לבין כותרת הדיון שבשמו נאמת. זו אומנם זכותך המלאה....
אבל אני חושב שבהחלט זה דבר מאוד סימפטומטי, שמכל הדוברים, היחיד שלא עניין אותו מצבם של הערבים בשכונות מזרח ירושלים, ולא אמר על זה מילה למרות שזו הכותרת, זה אתה, אדוני היושב-ראש. זו נקודה מעניינת. אגב, זו לא הפעם הראשונה שזה קורה....

מיכל רוזין (מרצ):

אתה גם לא עונה לעניין ובורח למה שנוח לך. תגיד מה נעשה במזרח ירושלים. - - -

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

לא, אני עונה לדוברים. כשיש דובר שזאת החלטתו, במסגרת הכותרת הזאת, לדבר על ראש הממשלה, מחובתי להעיר לו על מה הוא התבקש לדבר ולכאורה על מה מעניין אותו ומה לא....

אף אחד, חברי חברי הכנסת, לא חילק את ירושלים. יש היום גל פיגועים שיוצא – מחלק, אגב, לא מכל השכונות של מזרח ירושלים, ולכן גם לא בכל השכונות יש אפילו מחסומים היום...

אבל מאותן השכונות שמהן יוצא גל פיגועים וגל מפגעים, חובתה של המשטרה לפגוש את הטרור, לא לחכות עד שהוא יגיע ויתקוף, אלא כתמיד, כפי שלמדה מדינת ישראל, את הטרור תוקפים אצלו בבית...

ואגב, כדאי גם להבין למה יוצא אותו גל טרור. לצערי, לך, אדוני היושב-ראש, כחלק מחבריך, יש אחריות כבדה ביותר לדם שנשפך היום ברחובות מדינת ישראל.

היו"ר אחמד טיבי:

מיהם חברי?

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

כי אתה ואנשים כמוך, שמפיצים שקרים – בידיעה מוחלטת של מה שמדינת ישראל עושה בהר-
הבית – על כביכול רצונות לשנות את הסטטוס-קוו, אתם אחראים לדם שנשפך, גם של יהודים
וגם של ערבים.

היו"ר אחמד טיבי:

אני - - -

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

אתה באופן אישי, אדוני היושב-ראש...
אתה צריך לא לישון טוב בלילה - - - ... - - - ולחשוב על כל מי שנהרג - - -

היו"ר אחמד טיבי:

הקשבתי לך, הקשבתי לך. נאמרים פה - - -

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

- - - בשבועות האחרונים, - - -

היו"ר אחמד טיבי:

- - - נאמרים פה - - -

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

- - - מה חלקך במה שקרה.

היו"ר אחמד טיבי:

נאמרים פה דברים קשים, חסרי תקדים - - - ... - - - ליושב-ראש הישיבה. אני מבקש ממך לחזור כך
מייד מהדברים שאמרת. אם לא תחזור כך, אני מוריד אותך מעל הדוכן.

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

אין לך זכות להוריד אותי מעל הדוכן, לפי הפרוטוקול.

היו"ר אחמד טיבי:

אני מבקש להוריד את השר מעל הדוכן מייד.

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

אין לך זכות להוריד אותי מהדוכן.

היו"ר אחמד טיבי:

אני מבקש להוריד את השר מעל הדוכן מייד.

אתה מסית. אתה מסית נגדי - - -

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

כנראה הדברים כואבים לך.

היו"ר אחמד טיבי:

- - - הסתת דם. זו הסתת חסרת אחריות.

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

סוף-סוף אמרו לך את האמת בפנים, אחמד.

היו"ר אחמד טיבי:

אתה עשית מעשה נקלה... זאת הסתה נגד יושב-ראש הישיבה.

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

בוא, תישיר את מבטך אל הציבור הישראלי.

היו"ר אחמד טיבי:

אני מבקש להוריד את השר מעל הדוכן מייד. אני פה הריבון עכשיו, לא אתה, השר; אני מעליך. אני מבקש להוריד את השר אלקין מעל הדוכן....

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

אחמד, אחמד, תקשיב - - -

היו"ר אחמד טיבי:

אני מבקש להוריד את השר אלקין.

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

אני ארד מהדוכן - -

היו"ר אחמד טיבי:

הדברים שאמרת, הדברים שאמרת הם הסתה.

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

- - כי אני מכבד את תקנון הכנסת, - -

היו"ר אחמד טיבי:

הם הסתה. הם הסתה חסרת אחריות - -

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

- - אבל תשכח מהתקווה שאתה תהיה ריבון כאן... אתה לא ריבון כאן, ולא תהיה ריבון כאן. תודה רבה.

היו"ר אחמד טיבי:

אני עכשיו, ברגע זה, ריבון, רד מהדוכן. תודה רבה.
מה שנעשה כאן הוא דבר חסר תקדים: שר במדינת ישראל מסית. מסית.
אני מעולם לא קראתי לאלימות, אני מעולם לא הרגתי מישהו, לא התגאיתי שהרגתי מישהו.

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

הפצת שקרים.

היו"ר אחמד טיבי:

יש כאן באולם אנשים שמתגאים שהם פגעו באנשים. אני לפחות מביא חיים לעולם, כמו שעשיתי תמיד. אתם, חלקכם מאדירים מוות. תתבייש לך על מה שאמרת כאן. יש דברים שהם חציית קו אדום. אתה חצית קו אדום.

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

אתה - - -

היו"ר אחמד טיבי:

**חצית קו אדום. אני מבקש ממך לעזוב את האולם. צא החוצה...
צא החוצה. אני מבקש ממך, אתה פגעת בכבודו של היושב-ראש וגם הסת נגדי. אני מבקש ממך לעזוב את האולם מייד. לא חזרת בכ מהדברים, שהם הסתה חסרת תקדים. הם הסתה. אני בימים האחרונים נתון להתקפות, להסתה, לקריאה להוצאה להורג, לשחיטה.**

אני מבקש מהשר לצאת מהאולם לשתות קפה בחוץ. אני מבקש ממך לשתות קפה בחוץ...
תצא לשתות קפה ותירגע, אדוני השר. תצא לשתות קפה ותירגע, אדוני השר.

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

- - -

היו"ר אחמד טיבי:

אני מבקש ממך לצאת לשתות קפה ולהירגע. אם הוא לא יוצא, אני מבקש להוציא אותו בכוח.

אורך אסף חזן (הליכוד):

אתה לא יכול להוציא אותו - - -

היו"ר אחמד טיבי:

מותר לי. יש סעיף שנקרא: פגיעה בכבודו של היושב-ראש.

השר לירושלים ומורשת זאב אלקין:

תשכח שאתה הריבון כאן. תשכח מזה. זה לא יקרה.

(השר לירושלים ומורשת זאב אלקין יוצא מאולם המליאה.)

היו"ר אחמד טיבי:

אתם לא יודעים, יכול להיות שחלק מכם לא רוצה לדעת, אני וכמה מחברי נתונים להסתה חסרת תקדים בימים
האחרונים. על חלקם קראתם, על חלקם אתם לא יודעים. הסתה לרצח. הסתה לרצח...

ומגיע לכאן שר, מעל הדוכן, ומתרגם את זה ומחריף את ההסתה, כדי שמישהו יתרגם את הדברים שלו. את
התמונה שלי שמו במדי אס.אס. אף אחד מכם לא גינה את זה... כי אני ח"כ ערבי... כאשר עשו את זה על
ח"כים יהודים, כולכם יצאתם.
הדיון נמשך."

2. הקובלנה של השר אלקין נגד חה"כ טיבי

השר אלקין טען בקובלנתו כי בהוצאתו מהמליאה מבלי לקרוא לו לסדר 3 פעמים ניצל חה"כ
טיבי לרעה את סמכותו כיו"ר הישיבה. הדברים נכונים במיוחד משמדובר בהוצאה של שר,
בתחילת תשובתו, דבר שהוא לדבריו חסר תקדים.

השר כתב כי "עניתי על ההצעה לסדר באופן ענייני ומחיתי על ההסתה והפצת השקרים של חה"כ
טיבי במהלך השבועות האחרונים בעניין שינוי הסטאטוס קוו בהר הבית ושכך הוא נושא
באחריות לשפיכת דמים משני הצדדים אשר מתרחשת בשבועות האחרונים. בתגובה לדבריי
חה"כ טיבי התפרץ בזעם והורה לי לרדת מהדוכן לאלתר, באמצע דבריי, ואף איים להוריד אותי
פיזית מהדוכן. יש לציין כי מיד לאחר שהורדתי מהדוכן חה"כ טיבי הורה לי לצאת מהדיון
במליאה לאלתר, ללא כל קריאה מקדימה, כפי שמצווה בתקנון, תוך צרחות שהוא הריבון והוא
הקובע."

השר ציין כי בדבריו לא היה משום הפרה של כללי ההתנהגות במליאת הכנסת, וכי "נראה כי תגובת חה"כ טיבי נבעה ממניעים אישיים כיוון שדבריי לא מצאו חן בעיניו ולא מתוך רצון לשמור על כבודה של הכנסת."

השר אלקין ביקש מוועדת האתיקה לשלול מחה"כ טיבי את הזכות לנהל ישיבות של הכנסת לתקופה המקסימלית האפשרית.

3. השר אלקין אף הופיע בפני הוועדה, וציין כי פנייתו הישירה לחה"כ טיבי נעשתה בשל העובדה שהוא היה אחד ממציעי ההצעות לסדר שעליהן השיב, והוא נוהג לפנות למציעים ולהתייחס לדברים שאמרו בדיון. השר אף ציין כי יכול להיות שיש בעיה עקרונית בעובדה שיו"ר הישיבה הוא אחד מיוזמי הדיון שאותו הוא מנהל.

השר הוסיף כי דבריו, שהוא עומד מאחוריהם ולכן לא חזר בו מהם כפי שביקש חה"כ טיבי, עמדו בסטנדרטים המקובלים בכנסת, לא היה בהם עלבון אישי ובוודאי לא היה בהם משום "הפרה חמורה" המאפשרת הוצאה מיידית מהמליאה. הוצאה זו אף הביאה באופן תקדימי לכך שהנושא נותר ללא תשובת ממשלה.

השר ציין כי בעבר תקנון הכנסת התייחס במפורש לעניין פגיעה בכבודו של יושב ראש הישיבה, דבר שחה"כ טיבי ציין כעילה להוצאתו, אך הוראה זו בוטלה ואינה קיימת כיום, וגם מסיבה זו לא היתה כל עילה להורידו מהדוכן ובוודאי להוציאו מהמליאה.

השר אף העלה את החשש כי אם ועדת האתיקה לא תפעל נגד חה"כ טיבי, הדבר יתיר הוצאת חברי כנסת מהמליאה רק בשל העובדה שדבריהם אינם מוצאים חן בעיני יו"ר הישיבה.

לסיום אמר השר כי אין זו הפעם הראשונה שוועדת האתיקה עוסקת בהפרות אתיות מצידו של חה"כ טיבי, לרבות בקשר להתנהלותו כסגן יו"ר המנהל את ישיבות הכנסת, וגם מסיבה זו על הוועדה להחמיר עמו בהחלטתה.

4. **תגובת חה"כ טיבי וקובלנתו נגד השר אלקין**

חה"כ טיבי מסר לוועדה כי התנהגותו של השר אלקין כלפיו כיו"ר הישיבה חרגה מכל נורמה מקובלת בכנסת, וכי בנסיבות אלה פעל לפי סעיף 42(ב)(2) לתקנון הכנסת המאפשר ליו"ר הישיבה להוציא מישיבת הכנסת לאלתר חבר כנסת שהפר את הסדר הפרה חמורה.

חה"כ טיבי ציין כי בדבריו של השר אלקין יש משום התרת דמו, במיוחד בתקופה זו שבה הוא נתון להתקפות אישיות קשות, וכי בעקבות האירוע הנדון גברו האיומים נגדו ונגד משפחתו, ולכן על הוועדה להפעיל את סמכויותיה נגד השר.

5. חה"כ טיבי הופיע אף הוא בפני ועדת האתיקה וטען כי איפשר לשר אלקין לחזור בו מדבריו הקשים אך משזה סרב, הוציאו מהמליאה. עוד ציין כי כעבור כרבע שעה ביקש כי יודיעו לשר אלקין כי הוא רשאי לחזור למליאה.

6. החלטת ועדת האתיקה

ועדת האתיקה צפתה בשידור האירוע במליאה, עיינה בפרוטוקול ושמעה את דבריהם של שני חברי הכנסת הנוגעים בדבר.

לעניין הקובלנה של סגן היו"ר טיבי נגד השר אלקין הנוגעת לדברים הקשים שהפנה כלפיו השר בעודו מנהל את ישיבת הכנסת, סברו חברי הוועדה כי יש לקבלה.

הוועדה סברה כי אין לקבל את האבחנה שערך השר אלקין, שלפיה דבריו כלפי סגן היו"ר טיבי לא כוונו אליו בתפקידו זה אלא נבעו מכך שהוא היה אחד ממציעי ההצעות לסדר היום שעליהן השיב השר. אכן, בתחילת דבריו התעמת השר אלקין עם דברי חה"כ טיבי בנאומו כאחד המציעים, ובכך הוועדה לא ראתה כל קושי, אך לא ניתן לראות את המשך דבריו, כפי שצוטטו לעיל, כשיח לגיטימי בין נואם לבין יו"ר הישיבה. הפניית אצבע מאשימה כלפי סגן היו"ר והטלת האחריות עליו לפיגועי הטרור האחרונים חרגו באופן קיצוני משיח לגיטימי שבין נואם לבין יו"ר הישיבה, גם אם מביאים בחשבון שחה"כ טיבי היה אחד ממציעי ההצעות לסדר.

הוועדה אף דוחה את הפרשנות שהציע השר אלקין, לפיה שינוי התקנון לפני מספר שנים ומחיקת ההתייחסות המפורשת לפגיעה בכבודו של יו"ר הישיבה כעבירה אתית עצמאית, מהווה היתר לפגיעה ביו"ר הישיבה.

לדעת הוועדה, כשם שיש לדרוש מסגני יו"ר הכנסת, בעת שהם מנהלים את ישיבות הכנסת, התנהגות ממלכתית וניטרלית, כך יש להגן עליהם, ביושבם בכס היו"ר, מפני השתלחויות מצד חברי הכנסת המשתתפים בדיון. הוועדה סבורה כי פגיעה בסגני היו"ר, בעת ניהול הדיונים על ידם, כמוה כפגיעה בכבוד הכנסת, ואין דומה פנייה חריפה המכוונת לחבר כנסת היושב באולם, לפנייה ליו"ר הישיבה.

בנסיבות אלה חברי הוועדה סברו כי השר אלקין הפר את כלל 2 לכללי האתיקה וכי יש להטיל עליו, בהתאם לסעיף 13ד(ד)(3) לחוק החסינות סנקציה של נזיפה.

7. לעניין הקובלנה של השר אלקין נגד סגן היו"ר טיבי -

כפי שצוין לעיל חברי הוועדה סברו כי בדברים הקשים שהטיח השר אלקין בסגן היו"ר טיבי היה משום הפרה של כללי האתיקה, ולכן גם מצאו כי סגן היו"ר טיבי רשאי היה להפסיק את דבריו של השר אלקין ואף להורות לו לרדת מדוכן הנואמים.

סעיף 41(ד) לתקנון קובע כי "חבר הכנסת ידבר במליאת הכנסת בצורה הולמת, בלשון מקובלת ובאופן השומר על כבוד הכנסת, ולא יעשה במליאה מעשה שיש בו פגיעה בכבוד הכנסת, בכבוד אחד מחבריה או בסדר דיוניה." מוסיף על כך סעיף 42 לתקנון כי "סבר יושב ראש הישיבה כי חבר הכנסת התנהג במליאת הכנסת בניגוד להוראות סעיף 41, יקרא לו לסדר; **נקרא חבר הכנסת לסדר בעת שנאם, יורה לו היושב ראש לרדת מהדוכן או לחזור למקומו...**"

לפיכך דוחה הוועדה את הקובלנה של השר אלקין בנוגע להורדתו מדוכן הנואמים, אף שהוועדה מכירה בכך שמדובר בצעד חריג.

8. **ואולם, לעניין הוצאתו של השר אלקין מאולם המליאה נחלקו חברי הוועדה.**

רוב חברי הוועדה החליטו שיש לקבל את קובלנתו של השר אלקין בכל הנוגע להחלטתו של סגן היו"ר טיבי להוציאו מאולם המליאה לאחר שירד מהדוכן וניגש לכסאו בשולחן הממשלה.

דעת הרוב סברה כי לא היה מקום להוציא את השר אלקין מאולם המליאה, מבלי שנקרא לסדר שלוש פעמים כנדרש בתקנון. הוועדה אינה מקבלת את הסברו של חה"כ טיבי שמדובר היה ב"הפרה חמורה", כמשמעותה בסעיף 42(ב)(2) לתקנון, המאפשרת הוצאה לאתר וללא שלוש קריאות לסדר, בוודאי לאחר שכבר הוריד את השר אלקין מהדוכן באמצע דבריו, ובכך "גילה דעתו" כי זוהי הסנקציה הראויה בגין דבריו אלה.

בנסיבות אלה סברו רוב חברי הוועדה כי בהחלטתו להוציא את השר אלקין מן המליאה, לאחר שכבר הוריד אותו מהדוכן, עשה חה"כ טיבי שימוש שלא כדין בסמכותו כיו"ר הישיבה והפר את כלל 2 לכללי האתיקה.

9. לעניין הסנקציה דעת הרוב סברה כי נוכח הפרה זו, ובהתחשב בכך שאין זו הפעם הראשונה שהוועדה דנה בתלונות נגד חה"כ טיבי בגין הפרה של כללי האתיקה, גם בקשר להתנהלותו כסגן יו"ר הכנסת, יש להטיל עליו סנקציה משמעותית הרלבנטית לתפקידו כסגן יו"ר הכנסת, ולקבוע כי **לא ינהל את ישיבות הכנסת למשך תקופה של שבועיים מיום קבלת ההחלטה, וזאת בהתאם לסמכותה לפי סעיף 13ד(ג) לחוק החסינות.**

10. לגישת דעת המיעוט (חה"כ יוסף ג'בארין) אין מקום להחמיר עם סגן היו"ר טיבי ולקבוע כי הפר את כללי האתיקה, שכן השר אלקין סרב לחזור בו מדבריו הקשים למרות שחה"כ טיבי ביקש ממנו לעשות כן, וכי ההוצאה מהאולם נעשתה לאחר התגרות אישית וקשה של השר אלקין בסגן היו"ר טיבי, שנמשכה גם לאחר ההורדה מהדוכן.

בנסיבות אלה, לגישת דעת המיעוט, אין מקום להטיל על סגן היו"ר טיבי סנקציה כלשהי.

דעת המיעוט מסכימה כי בנסיבות אחרות, שאינן אירוע נמשך כמו במקרה הנדון, הוצאתו של שר או חבר כנסת מהאולם שלא על פי הוראות התקנון היא הפרה של כללי האתיקה ותהיה ראויה להטלת סנקציה, מה שאין כן במקרה זה.

11. לבסוף, ולצד ההחלטה בקובלנות הספציפיות, מבקשת הוועדה להביא לידיעת חברי הכנסת שני עיקרים שנגזרים ממקרה זה ושראו כי ינחו את סגני היו"ר ואת חברי הכנסת:

האחד, החשיבות שבשמירה על מעמדם וכבודם של סגני יו"ר הכנסת בעת שהם מנהלים את ישיבות הכנסת. גם אם חופש הביטוי הרחב של חברי הכנסת מאפשר להם לנהל פולמוס חריף עם עמיתיהם באולם המליאה, יש להקפיד שלא לעשות כן כלפי יו"ר הישיבה כדי לאפשר לו למלא את חובתו לנהל את הדיון באופן ממלכתי וניטרלי.

השני, חובתם של סגני יו"ר הכנסת לנהוג איפוק בהפעלת סמכויותיהם להוריד דובר מהדוכן ובעיקר להוציא חבר כנסת מאולם המליאה. מדובר בסמכויות שיש לעשות בהן שימוש רק במצבים חריגים, תוך הקפדה על הוראות התקנון, ולהימנע ממראית עין שלפיה חבר כנסת מוצא מהדיון רק בשל תוכן דבריו שאינו עולה בקנה אחד עם השקפותיו של יו"ר הישיבה.

בהקשר זה מבקשת הוועדה להסב את תשומת לבו של יו"ר הכנסת לכך שמן הראוי לשקול שלא לשבץ את סגני יו"ר הכנסת לניהול דיונים שבהם הם משתתפים כמציעים או כדוברים.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.

חה"כ יצחק וקנין
יושב ראש ועדת האתיקה